

Nr 24.

Utlåtande i anledning av väckt motion angående viss ändring av bestämmelserna om inventarielån till innehavare av kronotorp, m. m.

(2:a avd.)

I en inom andra kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 226, av herr *Jacobson* i Vilhelmina har hemställts, »att riksdagen måtte besluta dels att höja beloppet å de inventarielån, som enligt kungörelsen den 17 juni 1943 kunna utlämnas till innehavare av kronotorp, till högst 2 500 kronor, dels medgiva innehavare av skogstorp, odlingslägenheter och kronotorp/1929 rätt att erhålla inventarielån till samma belopp och på samma villkor, som nu gälla för innehavare av kronotorp upplåtna enligt 1943 års kungörelse».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt kungörelsen den 17 juni 1943 (nr 532) angående upplåtelse av kronotorp äger domänstyrelsen att å kronoparker i Kopparbergs, Gävleborgs, Västernorrlands och Jämtlands län samt nedom odlingsgränsen i Västerbottens och Norrbottens län, där så med hänsyn till behovet av arbetskraft å kronoskogarna prövas erforderligt, under nyttjanderätt upplåta lägenheter (kronotorp). Omfattningen av kronotorparens arbetsskyldighet å kronoskogarna fastställles genom överenskommelse mellan domänstyrelsen och torparen.

I samband med upplåtelsen må domänstyrelsen på vissa villkor utlämna lån för anskaffande av nödiga jordbruksinventarier, utsäde, gödningsämnen, foder och dylikt samt till andra nödvändiga utgifter för igångsättande av driften å kronotorpet (inventarielån). Inventarielån utlämnas till kronotorpare med belopp, som prövas oundgängligen erforderligt för tillgodoseende av det med lånet avsedda ändamålet. Lån må ej överstiga 1 500 kronor. Lån skall från och med femte kalenderåret efter det, då tillträdet av kronotorpet ägt rum, efter domänstyrelsens beprövande återbetalas med minst en tiondel årligen. På därom gjord framställning må styrelsen utsträcka tiden för amorteringsfriheten med ett eller flera år. För lånen erlägges ej ränta. Sedan två tredjedelar av inventarielånets kapitalbelopp blivit i vederbörlig ordning återbetalt må domänstyrelsen på framställning av överjägmästaren medgiva, att återstående del av låneskulden skall efterskänkas.

Enligt övergångsbestämmelserna till kungörelsen äger den, som vid utgången av juni 1944 innehade kolonat, skogstorp, odlingslägenhet eller kronotorp, få lägenheten upplåten enligt 1943 års kungörelse. Finner domänstyrelsen hinder ej möta mot sådan upplåtelse, må avtal träffas därom mellan styrelsen och lägenhetshavaren. Upplåtelsen skall ske på samma villkor,

som om fråga vore angående ny upplåtelse av lägenheten. I samband med sådan upplåtelse kan lägenhetsinnehavaren komma i åtnjutande av inventarielån enligt nyssnämnda kungörelse.

Lån för samma ändamål, som nu nämnts, kunna utgå även till innehavare av jordbrukslägenheter för lappar enligt kungörelsen den 6 juni 1941 (nr 484) angående upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark m. m. samt till innehavare av norrländska fjällägenheter enligt kungörelsen den 20 juni 1947 (nr 267) om upplåtelse av dylika lägenheter. Jämväl i dessa fall äro lånen maximerade till 1 500 kronor.

Utskottet har i vederbörlig ordning inhämtat utlåtande över motionen från domänstyrelsen, egnahemsstyrelsen och statskontoret.

Domänstyrelsen har i fråga om inventarielånens storlek anfört i huvudsak följande.

Med hänsyn till angelägenheten av att iståndsätta byggnaderna å äldre lägenheter, innan nyanläggningar igångsättas, ha endast ett fåtal nya lägenheter enligt 1943 års kungörelse upplåtits. Några ansökningar om inventarielån från dessa kronotorpare ha ännu icke inkommit. Av äldre lägenheter ha hittills något mer än 500 upplåtits som kronotorp enligt samma kungörelse. Från innehavare av sådana kronotorp ha ingivits 21 ansökningar om inventarielån, som i huvudsak beviljats. Av lånen lyda nio på maximibeloppet 1 500 kronor, sju på 1 000 kronor, två på 500 kronor, två på 400 kronor och ett på 350 kronor. I samband med dessa ansökningar synes intet ha framkommit, som tyder på att lånen varit otillräckliga. Detta kan emellertid antagas bliva fallet, när nyuppsättning av levande och döda inventarier måste ske vid ny lägenhet. Även om upplåtelse av dylika under de närmaste åren torde komma att ske endast i mycket begränsad omfattning, anser styrelsen likväl skäl tala för att inventarielånen, när särskilda skäl därtill äro, må kunna uppgå till högst 2 500 kronor.

Beträffande yrkandet att innehavare av skogstorp m. fl. äldre lägenheter må beredas möjlighet att erhålla inventarielån har domänstyrelsen erinrat, att innehavare av kolonat, skogstorp, odlingslägenheter och kronotorp, upplåtna jämlikt 1929 års kungörelse, enligt nu gällande bestämmelser icke kunde tillerkännas inventarielån. Då emellertid behov därav syntes föreligga i många fall, har styrelsen ansett det befogat, att frågan härom upptoges till övervägande vid den översyn av gällande bestämmelser i fråga om upplåtelser vid kronolägenheter m. m., som av chefen för jordbruksdepartementet förebådats i årets statsverksproposition.

Egnahemsstyrelsen har avstyrkt bifall till motionen. Styrelsen har därvid framhållit, att lån å högst 1 500 kronor i de flesta fall syntes tillräckliga för att tillgodose de behov, varom här vore fråga. Härtill komme, att en höjning av inventarielånen till kronotorparna icke borde ske utan att i samband därmed justeringar vidtoges beträffande dylika lån till innehavare av jordbrukslägenheter för lappar och innehavare av norrländska fjällägenheter. I anslutning härtill har styrelsen erinrat att förevarande fråga för de norrländska fjällägenheternas del prövats så sent som vid 1947 års riksdag.

Då innehavare av kolonat icke syntes kunna erhålla inventarielån enligt 1943 års kungörelse har styrelsen icke ansett det motiverat, att sådana be-

stämmelser meddelades, att innehavare av skogstorp, odlingslägenheter och kronotorp/1929 kunde erhålla inventarielån.

Jämväl statskontoret har avstyrkt bifall till motionen. Såsom motivering härför i vad avser lånens storlek har uttalats, att av de hittills utlämnade lånen till kronotorpare icke ens hälften uppginge till maximibeloppet. Då det högsta lånebeloppet icke utnyttjats i större omfattning och då återbetalningssvårigheter syntes kunna befaras uppstå vid lånens inlösning, om större belopp ställdes till förfogande, har statskontoret ansett bärande skäl saknas för en höjning av lånens maximibelopp.

Förslaget om inventarielån till innehavare av odlingstorp m. m. har av statskontoret avstyrkts under hänvisning till att de lägenhetsinnehavare, som icke ville arbeta för kronans räkning och av denna anledning icke önskade någon förändring av upplåtelseformen, icke borde erhålla dylika lån. De lägenheter, som icke ansåges böra upplåtas enligt 1943 års kungörelse, syntes ur arbetskrafts- och odlingssynpunkt böra nedläggas. Vid sådant förhållande borde ej heller inventarielån beviljas.

Utskottet. Motionärens förslag avser dels höjning av maximibeloppet för inventarielån åt innehavare av kronotorp, upplåtna enligt 1943 års kungörelse, dels ock rätt för innehavare av skogstorp, odlingslägenhet och kronotorp, upplåtna enligt 1929 års kungörelse, att erhålla dylika lån. Utskottet vill erinra, att chefen för jordbruksdepartementet i årets statsverksproposition vid anmälan av punkten Kolonisation: Odlings- och byggnadshjälp åt innehavare av odlingslägenheter m. fl. (IX. HT, p. 101, s. 151) uttalat, bland annat, att han övervägde att senare begära Kungl. Maj:ts bemyndigande att föranstalta om en översyn av de bestämmelser, som gälla i fråga om upplåtelser vid kronolägenheter. Utskottet, som vill framhålla, att icke heller innehavare av kolonat enligt gällande bestämmelser torde vara berättigade till inventarielån, förutsätter, att de i motionen berörda spörsmålen komma att upptagas till överbäggande vid nämnda utredning. Med hänsyn härtill anser sig utskottet icke böra tillstyrka bifall till motionen. Utskottet får därför hemställa,

att motionen II: 226 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 april 1948.

På jordbruksutskottets vägnar:

L. TJÄLLGREN.

Närvarande: se under utlåtandet nr 22.

Reservation

av herr *Jacobson* i Vilhelmina.